

Technicizált portrék

HORVÁTH MÁRK

Míg a mesterséges intelligenciának eddig is számos felhasználási módja volt a keresési motoroktól, a Covid-diagnózisig, a fordítóprogramoktól az ételrendelésig, addig a művészeti színtérben való megjelenése azt mutatja, hogy alapvető és nagyon mély átalakulás zajlik, amely az ember ontológiai mélystruktúráját is áthatja.

A XXI. század során egyre inkább a különböző poszthumán entitások és kiborgok részét fogják képezni a mindennapi valóságnak. Az MI kapcsán több szerző is fontosnak tartja, hogy olyan filozófiai és etikai perspektíván keresztül vizsgáljuk, amely nyitott és elfogadó a különböző robotokra, kiborgokra, technológiai kimerákra és természetkulturális hibridekre.



Vajon a mesterséges intelligencia alapú művészet dehumanizációs gyakorlat, vagy egy poszthumán kiterjesztett természetkulturális állapot lehetőségét rejt magában, amelyben túl tudunk lépni antropocentrikus és fajista alapvetéseinken? Vajon amikor a számítógépen lejegyzem ezeket a szavakat, vajon nem hibridizálódok-e én is a számítógéppel, vagy amikor a képeket a kiállításon szereplő művészek különböző szerkesztő programokkal és a számítógépen átdolgozzák, nem válnak-e olyan kiborg-entitásokká, amelyek egyszerre organikusak és párhuzamosan visszavonhatatlanul és végtelenül technológiaik is?



Boros Fanny: Lelkesedés III. - Enthusiasm III. 2024

Talán a legkülönösebb aspektus az MI-művészet kapcsán az, hogy az eddig kizárólagosan az ember helyének számító és teljes mértékben emberi szférába nyomul be ez az új technológia. Az olyan deep learningre képes új MI-applikációk, mint a Dall-E vagy a Midjourney könnyű és sokrétű használatán keresztül alapvető dilemmák elé állítja a kortárs esztétákat és filozófusokat a művészet megváltozott funkcionalitásával és szerepével kapcsolatban.

A *Valós és mesterséges identitások* című tárlat amikor a kortárs poszthumán kultúrakutatás alapvető kérdéseit fogalmazza meg, közben a különböző portrékon keresztül szembenézhetünk azzal, hogy a megváltozott technológiai és ökológiai körülmények között mit is jelent embernek lenni. És ami szembenéz velünk, az a gépi kreativitás és a technológiai esztétika újszerű

feltűnése, amely mélyen átjárja az olyan kortárs emberfogalmakat, mint a különböző poszthumanizmusok, új materializmusok vagy feminizmusok. Arra mutat rá a tárlat, hogy az antropocén korban és a kortárs poszthumán technológiai átalakulás folyamán át kell értékelnünk a művészetről, a kreativitásról vallott nézeteinket.



Fekete Máté: AI önarckép - Lights and Bytes No-8 2023

A nyílt pályázaton kiválasztott magyar alkotók – köztük Bodócs Szelina, Góbbolyós Luca és Tombor Zoltán – különböző technikákkal reflektálnak az identitás ábrázolásának kérdéseire és az MI alkotásban betöltött szerepére. Miközben radikálisan átformálja a művészetről, és különösen a művészi individuumból szóló alapvetően antropocentrikus és fajista nézeteinket, az MI-művészet szélesebb technológiai változás és poszthumanizációs folyamat részét is képezi.

A nyílt pályázaton kiválasztott magyar alkotók – köztük Bodócs Szelina, Gőbolyós Luca és Tombor Zoltán – különböző technikákkal reflektálnak az identitás ábrázolásának kérdéseire és az MI alkotásban betöltött szerepére. Miközben radikálisan átformálja a művészetről, és különösen a művészi individuumból szóló alapvetően antropocentrikus és fajista nézeteinket, az MI-művészet szélesebb technológiai változás és poszthumanizációs folyamat részét is képezi.



Vasali Katalin: Majd lesz másik 2023

Azonban a mesterséges intelligencia olyan új minőséget jelent, amely új ontológiáért és esztétikaelméletért kiált. A mesterséges intelligencia alapú művészetre az áttechnicizált környezet, az egyre mesterségesebbé váló természet kulturális megnyilvánulásaként tekintünk, amely hibridizálja a művészetről alkotott megszokott fogalmainkat, kiindulópontjainkat és gyakorlatainkat. Ezen újszerű, poszthumanisztikus mechanoszféra kulturális gyakorlataként tűnik fel az MI-művészet, amelyre új technofil esztétikai megközelítésen keresztül kell tekintenünk.



Glavánovits Martin: Faceless Arctalanul 2024

A mechanoszféra természetkulturális gyakorlatait tematizáló antropocén esztétikának fel kell oldania a humán és a természet közötti modern elkülönítést. Mindezért az MI-művészet kellően nyitott befogadásához alapvetően posztantropocentrikus perspektívára van szükség. Az emberi önhittség és az antropocentrikus kizárási mechanizmusok egyik utolsó bástyája, a kreativitás van a technológia és a mechanoszféra által dekonstruálva.



Horváth Krisztina: Nyom O 2025

A Valós és mesterséges identitások különböző portréi a technológiai átmenet kérdéseit szegeznek nekünk. A különböző alkotások és portrék azt mutatják, hogy a mesterségesség elkülöníthetetlen a mindennapi valóságtól. A kortárs technológiákon keresztül még a portrékban is a mechanoszféra sajátos technokreativitáson keresztül tárja fel önmagát. El kell gondolkodnunk azon, hogy ha a technológia a művészetet továbblendíti új horizontok felé, akkor milyen fogalmakon és milyen kultúratudományos kontextusokon keresztül közelíthetjük meg.



OLÁH GERGELY MÁTÉ: Kulka János LEBEGÉS

Mesterséges, technológiai alapú komplex ökológia vesz bennünket körül a XXI. században, amelynek az MI-alkotások is szerves részét fogják alkotni. A lineáris, szűk ökológia a perspektívájába befogadni sem képes a technológiai környezet komplexitását, valamint az antropocén sokrétű hatásmechanizmusait. A túlságosan technológia- és termelésellenes megközelítésmódok nem számolnak azzal, hogy a technológia, mint létmód, maga is létfeltáró jelleggel bír. Engednünk kell, hogy az MI-művészetén keresztül a technoszféra tárja fel magát.



Torkos Márk Erik: Alanytalan emlékezés

Mindemellett a *Valós és mesterséges identitások* alkotásai értelmezhetők olyan poszthumán áttörésként, amely az ember fogalmát árnyalják. Egyes alkotásokban a haraway-i kiborgállapot tűnik fel, míg mások a megváltozott ökológiai állapot vagy a cthulucén elbizonytalanítást juttatják eszünkbe.



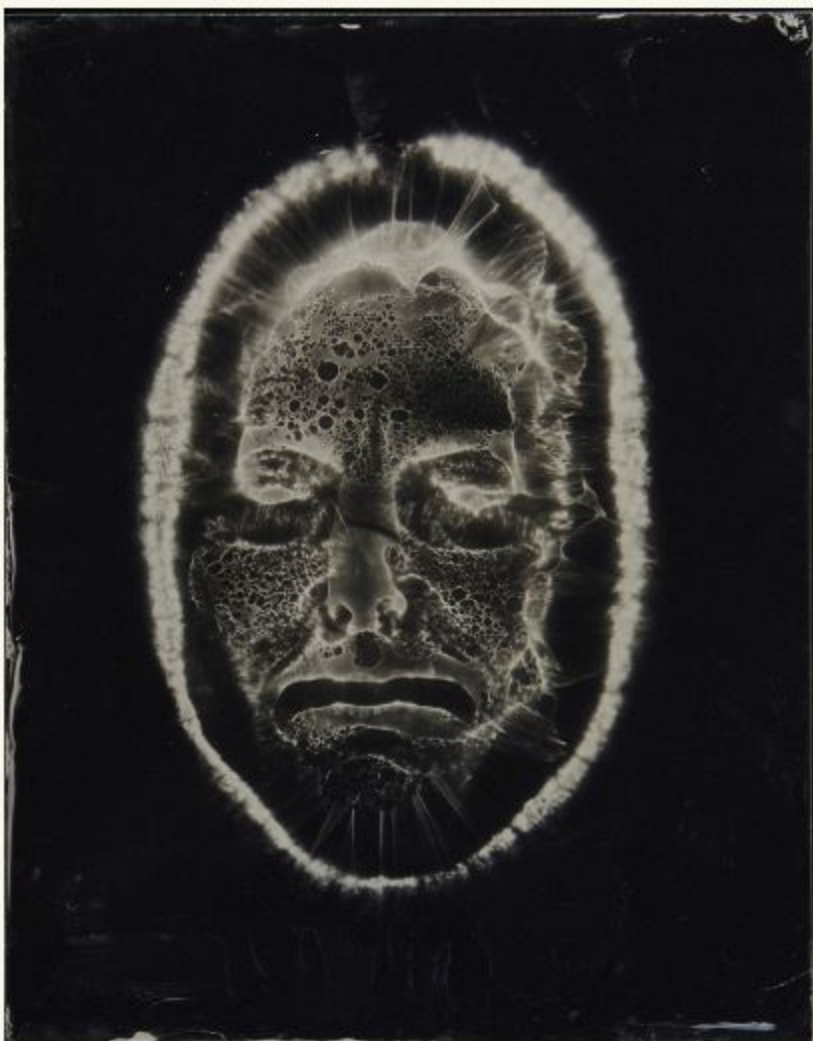
Móró Zsófia: Unheimlich 2022

Azonban a tárlaton szereplő képek esszencializáló és hierarchikus, antropocentrikus emberfogalom helyett hol a kritikai poszthumanizmus a kritikai elméletben és a különböző modernizmusokon nyugvó, kiterjedő és megnyíló vízióját mutatják fel, hol egészen a távoli jövő technológiai átalakulását vizionálják a spekulatív poszthumanizmus jegyében. Az MI alapú művészet a valódi poszthumán vagy nonhumán fordulat egyik fontos alappontja, hiszen alapvetően kérdőjelezi meg az ember önmagáról, valamint a művészet lényegéről alkotott alapvetően antropocentrikus nézeteit. Az MI-művészet erodálhatja az ember ontológiai biztonságérzetét, valamint dekonstruálhatja az antropocentrikus és humanista emberkép alapstruktúráit. Azért is figyelemre méltó jelenség az MI-művészet a poszthumanizmus számára, mert megrázza és elbizonytalanítja az emberek mélyen ülő antropocentrikus perspektíváját és nézetét a világról.



Urbán Ádám: Bringás futárok 2010 Doreen Seefeldt

Megnyitják a tárlaton szereplő alkotások az ember fogalmáról szóló diskurzust a művészet és kortárs esztétikai elméletek irányába, miközben a látogatókat is diskurzusba vonják, azonban ennek a párbeszédnek többé nemcsak ember és ember képezi részét, hanem a különböző technológiák, a mesterséges intelligencia és az emberen túli természeti létezők. Az ember alakjának és a portréfotográfiának ez az átformálódása nem lezáródás vagy apokaliptikus tónusba rejtőző elsötétedés, hanem olyan megnyílás és kiterjedés, amely a létezés mélyebb rétegeit és rejtett visszahúzódó aspektusait is feltárja. Elgondolkodhatunk, hogy milyen lehet az emberi létezés vagy egyáltalán az élet egy olyan korban, amely a mainál technológiailag sokkal komplexebb lesz. Mindeközben pedig szembenézhetünk a megváltozott ökológiai viszonyok és a posztmodern által átszínezett és heterogenizált identitásfigurációk gazdagságával.



Vanek Virág: My Selbst sorozat My Selbst 2025

A Valós és mesterséges identitásokon szereplő képek gazdagítják, varázsosítják és kiterjesztik a létezést olyan portréfotókon keresztül, amelyek valójában túlmutatnak az emberi létezés keretein. Identitásaink, önképünk pedig a technoszféra érintése által felvértéződik az érzékenység, a meghittség technopoétikus szépségével.

